

בס"ד, י"ד טבת התשפ"ו

זבחים קי"א – ניסוך ושיירי דם, עבודות עוף ודיני זריקת דמים בחוץ.

שאלות:

1. מיכאל ניסך בקבוק יין על מזבח ליד הבית שלו, הוא חייב כרת?

ניסוך יין, ושיירי דם בחוץ

הגמרא מביאה מחלוקת דומה לברייתא שראינו בסוף הדף הקודם. הברייתא אומרת: שהמנסך שלשה לוגין יין בחוץ – חייב. ר' אלעזר ברי שמעון אומר: והוא שקדשן בכלי. הגמרא מביאה שתי דעות של אמוראים במה נחלקו התנאים בברייתא:

- רב אדא בר רב יצחק אומר: שהם חלוקים בעניין בירוצי מידות כלומר, האם כלי שרת מקדש את מה שצף על גבי הכלי, כמו שראינו במחלוקת בדף פח: חכמים סוברים שהוא התקדש, ור' אלעזר ברי שמעון סובר שהוא לא התקדש.
- רבא בריה דרבה אומר: שהם חלוקים בשאלה האם קרבו נסכים בבמה (של יחיד) בזמן היתר הבמות (בדיוק כמו שרב פפא הסביר אתמול את המחלוקת בברייתא הקודמת). תנא קמא סובר שקרבו ולכן הוא לא צריך קדושת כלי כי בבמות לא היו כלים, ור' אלעזר ברי שמעון סובר שלא קרבו ולכן הוא דורש קדושת כלי.

הגמרא אומרת שזו בדיוק מחלוקת רבי וחכמים האם בבמת יחיד היו נסכים. שזו גם מחלוקת רבי ישמעאל ור' עקיבא בפירוש הפסוקים של ציווי הנסכים בפרשת שלח לך ומה הכוונה בפסוק "כִּי תִבְאוּ אֶל אֶרֶץ מוֹשְׁבֵיכֶם אֲשֶׁר אָנֹכִי נֹתֵן לָכֶם" – האם זה מדבר על במה של כולכם (של ציבור) או שזה מדבר על הרבה במות יחיד בכל מיני מושבות.

○ במשנה ר' נחמיה אמר: שיירי הדם שהקריבן בחוץ – חייב.

- ר' יוחנן אומר: שר' נחמיה סובר ששיירים מעכבים את הכפרה, ולכן שיירי הדם נחשבים עבודה שמי שעושה אותה בחוץ חייב כמו זריקת הדם.
- הגמרא מקשה מברייתא שבה ר' עקיבא אומר לר' נחמיה ששיירי הדם הם שיירי מצוה (כלומר, לא מעכבים את הכפרה), ור' נחמיה משיב שאיברים ופדרים יוכיחו שהם שיירי מצוה (כי רק הדם עושה את הכפרה) והוא חייב על הקרבתם בחוץ. ר' עקיבא דוחה את הראיה (כי איברים ופדרים הם תחילת עבודה).
הגמרא מקשה: אם ככה, מדוע ר' נחמיה לא ענה שגם שיירי הדם הם כמו תחילת עבודה כי הם מעכבים את הכפרה (כמו זריקת הדם)?
- הגמרא מתרצת שמתוך דברי רב אדא בר אבהו על המחלוקת בין רבי ישמעאל לר' עקיבא שראינו בדף נב (האם שפיכת שיירי הדם מעכבת), שהמחלוקת שם היא רק לגבי חטאות הפנימיות. ניתן לומר שר' נחמיה דיבר על חטאות הפנימיות (שם המתנות מעכבות ולכן גם שפיכת שיירי הדם מעכבת), ור' עקיבא חשב שהוא מדבר על חטאות חיצוניות ששם ר' נחמיה מודה לו. (רש"י).

2. עדיאל שחט עוף בחוץ והקריב אותו בחוץ, הוא חייב חטאת אחת או שתיים?

דין עבודות עוף (מליקה ושחיטה) והעלאתן בחוץ

המשנה דנה בחיוב על הקרבת עוף בחוץ שנעשו בו עבודות שונות בפנים או בחוץ

- המולק את העוף בפנים והעלה בחוץ – חייב (כי הוא כשר בפנים).
- מלק בחוץ והעלה בחוץ – פטור (כי הוא נבלה).
- השוחט את העוף בפנים והעלה בחוץ – פטור (כי הוא פסול בפנים והוא לא עולה על המזבח ולכן הוא פטור עליו בחוץ).
- שחט בחוץ והעלה בחוץ – חייב (גם על השחיטה וגם על העלאתה, משום שיש פסוק מיוחד שהוא מרבה גם עוף לשחיטת חוץ).
- מסקנת **תנא קמא**: נמצא שדרך הכשירו בפנים (מליקה) – פטורו בחוץ (מליקת חוץ), ודרך הכשירו מבחוץ (שחיטת חוץ) – פטורו בפנים (שחיטת פנים).
הגמרא מתקנת את לשון המשנה דרך הכשירו מבחוץ לדרך חיובו בחוץ, שהרי בשחיטת חוץ העוף הזה לא כשר אלא חייבים עליו.
- התיקון הוא שדרך חיובו בחוץ פטורו בפנים, ודרך חיובו בפנים פטורו בחוץ. רש"י מסביר שדרך חיובו בפנים פטורו בחוץ: חיובו על העלאת חוץ על משהו שנעשה בפנים כגון מליקה, פטור אם זה נעשה בחוץ. ודרך חיובו בחוץ פטורו בפנים: כשמתחייב על עבודת חוץ כמו בשחיטה כשהעלה בחוץ, אם נשחט בפנים והעלה בחוץ הוא פטור.

3. גבריא שחט בהמה בלילה בעזרה והקריב אותה בחוץ. הוא חייב חטאת?

מחלוקת ר' שמעון על חיוב העלאת חוץ

ר' שמעון אומר במשנה: כל שחייבין עליו בחוץ, חייבים על כיוצא בו בפנים שהעלה בחוץ, חוץ מן השוחט בפנים ומעלה בחוץ.

- הגמרא מתקשה לפרש את כוונת **ר' שמעון** והיא מנסה להתאים את המשפט של **ר' שמעון** לכללים של **תנא קמא** במשנה. היא לא מצליחה, כי בכל מקום חלק אחר של המשפט שאמר **רבי שמעון** לא מתאים (למשל: החלק הראשון המולק את העוף בפנים והעלה בחוץ חייב – לא מתאים למשפט כל שחייבים עליו בחוץ). ולכן הגמרא מנסה למצוא מקרה מתאים ומביאה שלושה הסברים של אמוראים:

- **זעירי** אומר: הם חלוקים בעניין שחיטת בהמה בלילה (שחיטת לילה בפנים היא פסולה): **זעירי** אומר שצריך להוסיף בדעת **תנא קמא** את המקרה של שחיטת בהמה בלילה שגם השוחט בהמה בפנים בלילה והעלה בחוץ פטור (הסיבה היא ש**תנא קמא** הוא **רבי יהודה** שראינו כבר בדף פד, שהוא לומד מפסוק, חריג לשחיטת לילה שאם עלתה למזבח תרד). אבל **רבי שמעון** חולק וסובר שאם עלתה למזבח לא תרד, ולכן אם הוא שחט בחוץ בלילה והעלה בחוץ חייב, ולכן לפי הכלל שלו, גם אם שחט בפנים בלילה והעלה בחוץ חייב. חוץ מהחריג של שוחט עוף בפנים והעלה בחוץ שהוא פטור בחוץ (כי שחיטת עוף בפנים גם אם עלתה תרד גם לדעת **ר' שמעון**, וזה מתאים לכלל של **ר' שמעון** במשנה).
- **רבא** אומר: הם חלוקים בעניין קבלה בכלי חול בפנים (שפסול). (**רבא** מביא דוגמה מאוד דומה גם היא בדעת **רבי יהודה** על מקרה שקיבל בכלי חול בפנים זה דומה לנשפך דם **שרבי יהודה** חולק בדף פד).

אבא של **שמואל בר רב יצחק** מתרץ בכיוון קצת שונה, הוא מביא ברייתא שבה ר' שמעון חולק על **תנא קמא** של משנתנו לגבי המקרה שמלק בחוץ והעלה בחוץ פטור ר' שמעון אומר שחייבים. הוא אומר שעדיף להגיה את משנתנו בהתאם לברייתא, שר' שמעון מחייב על מלק בחוץ והעלה בחוץ. ואז הוא משנה את הכלל של **רבי שמעון** בהתאם: כל שחייבין עליו בפנים והעלה בחוץ – חייבין עליו בחוץ. ורש"י מביא בהרחבה איך אם כן אפשר להבין את החריג במשפט של **רבי שמעון** "חוץ מן השוחט בפנים...": ניתן לדייק מדברי ר' שמעון שבכל המקרים שלא חייבים בפנים כשמעלה בחוץ (למשל כל אלו שלא היה פסולם בקודש כמו רובע למשל), הוא לא חייב עליהם בחוץ כי הם לא שייכים להביא לפתח אוהל מועד. חוץ מהחריג של שוחט עוף בפנים והעלה בחוץ שבפנים הוא פטור ובכל זאת בחוץ חייב כי הוא לומד את זה מפסוק מיוחד.

4. משה קיבל דם חטאת בשתי כוסות, נתן את הראשון בחוץ ואת השני בפנים. הוא חייב כרת?

זריקת דמים בשני כוסות ובשני זבחים

המשנה דנה בחיוב על זריקת דם של חטאת בחוץ, כשהוא מחולק לשתי כוסות או כשהוא משתייך לשתי חטאות.

- קבלת דם בכוס אחד: אם הוא קבל את הדם בכוס אחד, והוא נתן את הדם: **בחוץ וחזר ונתן בפנים או בפנים וחזר ונתן בחוץ** – הוא חייב (כי כולו ראוי בפנים). הגמרא מקשרת את הדין שהוא נתן בפנים ואחרי זה בחוץ לדעת ר' נחמיה שחייבים על השיריים, ולכן שנו במשנה גם את המקרה הפשוט ההפוך שהוא קודם נתן בחוץ שהוא חייב.
- קבלת דם בשתי כוסות: אם הוא קבל את הדם בשתי כוסות:
 - שניהם בפנים – פטור. שניהם בחוץ – חייב.
 - אחד בפנים ואחד בחוץ – פטור על השני שבחוץ, כי הראשון גמר את המצווה והוא עושה את השני דחוי, וזה אפילו לדעת ר' נחמיה כי כשזה בשתי כוסות השני הופך להיות דחוי והוא לא שיריים.
 - אחד בחוץ ואחד בפנים – חייב על החיצון, והפנימי מכפר.
- המשנה מביאה מקרה מאוד דומה ואומרת שהדינים בו זהים, במקרה של חטאת שאבדה והוא הפריש אחרת, ואז הראשונה נמצאה (ושתיהן עומדות לקרבן):
 - שחט שתיהן בפנים – פטור. שחט שתיהן בחוץ – חייב.
 - אחת בפנים ואחת בחוץ – פטור על השנייה.
 - אחת בחוץ ואחת בפנים – חייב על החיצונה, והפנימית מכפרת.
- המשנה מביאה עוד דין אחר ששייך לשתי חטאות מעורבות: כשם שדם החטאת פוטר את בשרה ממעילה (כי אחרי זריקת הדם הבשר הוכשר לכהנים), ככה גם אם נשחטו שתיהן בפנים זריקת הדם מכוס אחת פותרת גם את השניה ממעילה.